

LISA 1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, korraldus, sisu ning eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

1. Valdkond *Mina ja keskkond*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti rahvuse, kui teiste rahvaste kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab nii enda kui teiste tervist ja püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) **sotsiaalne keskkond:** mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) **looduskeskkond:** kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) **tehiskeskkond:** ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–3aastane laps:

- 1) Ütleb oma eesnime ning oma vanuse aastates või näitab sõrmedel.
- 2) Nimetab pereliikmeid- ema, isa. Teab kodu tähendust, vastates küsimusele, kes kodus elab. Matkib lihtsamaid koduseid töid.
- 3) Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu.
- 4) Meelde tuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.
- 5) Saab aru täiskasvanu korraldusest tohib-ei tohi.
- 6) Täiskasvanu suunamisel abistab kaaslast. Saab aru, kui kaaslane on kurb ja püüab teda lohutada.
- 7) Teab oma riideesemeid.
- 8) Peseb käsi seebiga ja kuivatab neid. Oskab kasutada WC-d. Tunneb ära hambaharja ja näitab, mis sellega tehakse. Istub söögilauas rahulikult ja sööb iseseisvalt.
- 9) Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.

- 10) Tunneb rõõmu looduses ja õues viibimisest. Oskab näidata muru, lille, puud.
- 11) Oskab nimetada pildilt tuttavat looma (koer, kass, jänes, karu) ja tema kehaosi. Tunneb lindu ja putukat, teab linnu kehaosi.
- 12) Oskab täiskasvanu juhendamisel märgata erinevaid ilmasikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab, taevast on vikerkaar).
- 13) Oskab näidata või nimetada autot, rongi, bussi, lennukit, laeva.
- 14) Teab, kus on lasteaia tema kapp, voodi, käterätik. Nimetab rühmas olevaid mööbliesemeid. Ütleb küsimisel vastuseks mõne rühmakaaslase nime, õpetaja ja õpetaja abi nimed. Teab lasteaia mõningaid ruume. Tunneb ära oma lasteaia hoone.
- 15) Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse järgi. Oskab neid nimetada.
- 16) Osutab küsimise korral mõnele tuttavale lillele.
- 17) Oskab osutada pildile kus on öö ja kus on päev.
- 18) Osutab õigesti suve ja talve pildile (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).
- 19) Saab aru, et prahti ei visata maha, vaid prügikasti. Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).
- 20) Teab mõnda mööblieset. Tunneb pildil või rühmas ja lasteaias olevaid kodumasinaid (tolmuimeja, külmkapp, televiisor, pesumasin).
- 21) Oskab näidata või nimetada autot, rongi, bussi, lennukit, laeva.
- 22) Teab valgusfoori ja selle tulede värve. Teab milleks on sõidutee ja et inimesed käivad kõnniteel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4 aastane laps:

- 1) Ütleb oma vanuse aastates ning teab oma sugu.
- 2) Nimetab pereliikmeid. Teab pereliikmete nimesid. Räägib oma perest ja kes sinna kuuluvad.
- 3) Teab, millised on pereliikmete kodused tööd. Oskab nimetada ruume oma kodus.
- 4) Matkib lihtsamaid ameteid. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.
- 5) Leiab pildilt Eesti lipu, rahvuslille ja – linnu.
- 6) Nimetab pühadega seotud tegevusi (jõulud, vastlapäev, munadepüha).
- 7) Kasutab viisakussõnu, suhtub sõbralikult kaaslastesse.
- 8) Märkab kaaslast, jagab temaga mänguasju.
- 9) Teab hammaste pesemise vajalikkust.
- 10) Nimetab mõningaid tervislikke toiduaineid. Kirjeldab toidu maitset (magus, hapu, soolane, kuum, külm). Istub söögilauas rahulikult ning sööb puhtalt ja iseseisvalt.
- 11) Näitab ja nimetab näo- ja kehaosi.
- 12) Oskab nimetada metsa, muru, lille, puud.
- 13) Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus). Tunneb ja näitab pildilt koduloomi ja mõningaid metsloomi.
- 14) Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane jne).
- 15) Oskab nimetada mõningaid taimi (puid, lilli, vilju) ja seeni ning nimetab erinevaid kasvukohti (aed, mets).
- 16) Teab mõisteid hommik ja õhtu. Oskab nimetada kõiki aastaaegu. Oskab aastaaja kohta öelda mõne iseloomuliku tunnuse. Märkab ilmastikumuutusi.
- 17) Tunneb ära sõidu- ja veoauto, trollibussi, trammi, paadi, helikopteri mootorratta pildilt ja õues.
- 18) Teab liiklus- ja käitumisreeglite vajalikkust. Käib tänaval ja ületab teed koos täiskasvanuga, tänaval ei jookse ega mängi. Teab ülekäigurada ja valgusfoori ja ta tulede tähendust. Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda). Teab helkuri kasutamise vajalikkust.

- 19) Oskab nimetada oma lasteaiarühma nime. Teab rühmakaaslaste nimesid. Teab rühmareegleid ja käitub meelde tuletamisel vastavalt.
- 20) Tunneb ära oma lasteaia, kodukoha koolimaja ning kaupluse.
- 21) Nimetab mööbliesemeid. Oskab nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).
- 22) Saab aru, kes on hea sõber. Märkab kaaslast, jagab temaga mänguasju.
- 23) Teab erineva ilma ja aastaaja riideid. Paneb märjad riided meeldetuletusel kuivama.
- 24) Teab, miks peab puhkama ja magama.
- 25) Oskab kasutada tualettpaberit. Täidab meeldetuletusel hügieeninõudeid (peseb käsi, köhatamisel katab suu käega, kasutab taskurätti).
- 26) Nimetab rühmas ja õues valitsevaid ohte. Teab, et võõrastega ei tohi kaasa minna. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).
- 27) Saab aru, mis on looduses praht ja toob selle prügikasti.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5 aastane laps:

- 1) Oskab öelda oma perekonnanime. Oskab öelda, mis aastaajal on ta sünnipäev.
- 2) Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed, vanaema ja vanaisa– nende eesnimesid).
- 3) Kirjeldab oma kodu: korter, maja, talumaja. Nimetab kodu asukoha: linnas (linnaosa, linn), maal (talukoha nimi).
- 4) Nimetab oma lasteaia nime. Oskab nimetada oma tegevusi ja mängu lasteaias. Teab lasteaia töötajaid ja nende tegevusi.
- 5) Teab tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. Osaleb lasteaias jõukohastes töödes. Teab miks täiskasvanud tööle käivad.
- 6) Teab oma rahvust ja keelt ning rahvussümbolikat: lippu, lille, lindu. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas.
- 7) Kirjeldab tähtpäevi oma peres. Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (jõulud, vastlad, munadepüha, mardi- ja kadripäev) ja nendega seotud tegevusi. Teab, miks tähistatakse isade- ja emadepäeva.
- 8) Teab mõistete *õige* ja *vale* tähendust. Teab ja järgib üldtuntud viisakusreegleid.
- 9) Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. Oskab teistega arvestada ja andeks anda ning leppida.
- 10) Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jne).
- 11) Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline).
- 12) Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, piisav uni ja puhkus, keheline aktiivsus).
- 13) Täidab iseseisvalt hügieeninõudeid. Kasutab söögilauas salvrätti. Hoiab meeldetuletusel puhtana ja korras oma riided, lasteaia kapi ja mängukoha.
- 14) Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, toitumine, hambaarsti juures käimine).
- 15) Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa igapäevaselt.
- 16) Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.
- 17) Nimetab kohti, esemeid, aineid ja tegevusi, mis võivad olla ohtlikud.
- 18) Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. Teab häirekeskuse telefoninumbrit 112. Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.
- 19) Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (tiik, meri, järv). Tunneb lasteaia õueala puid (kask, mänd, kuusk jt), teab mõnda lille.
- 20) Oskab nimetada tuttavaid loomi, linde ja putukaid ning taimi. Kirjeldab nende välimust ning oskab öelda, kus nad elavad või kasvavad.
- 21) Eristab ja nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine) ning päeva erinevaid osasid.

- 22) Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada. Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid.
- 23) Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). Teab, kuidas inimene saab talvel loomi abistada. Mõistab miks on vaja istutada puid ja muid taimi. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jne.
- 24) Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus.
- 25) Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid mänguvahendeid.
- 26) Kirjeldab mööblit, kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet.
- 27) Kirjeldab, kuidas prügi sorteeritakse.
- 28) Teab liiklusvahendite erinevusi ja eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust. Oskab selgitada, kuidas sõiduteed ületada (jalgsi või koos jalgrattaga). Tunneb ära ülekäiguraja ja ühistranspordi peatuste märgid.
- 29) Oskab selgitada, miks ja kuidas helkurit kanda. Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6 aastane laps:

- 1) Laps ütleb oma sünnikuu. Oskab kirjeldada oma välimust.
- 2) Teab pereliikmete ja lähisugulaste nimesid ja sugulusasteid (onu, tädi). Teab perekonna ja erinevate põlvkondade traditsioone.
- 3) Teab kodu tänava nime. Räägib pereliikmete kodustest tegevustest ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.
- 4) Oskab kirjeldada oma lasteaeda. Oskab kirjeldada täpsemalt enda, eakaaslaste ja täiskasvanute tegevusi lasteaias.
- 5) Teab, miks peab koolis käima.
- 6) Oskab nimetada ja mängib elukutseid, millega sageli kokku puutub (õpetaja, poemüüja, juuksur jne)
- 7) Nimetab Eesti Vabariigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp.
- 8) Teab olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi ja kombeid (mihkclipäev, kevadpüha, jaanipäev).
- 9) Käitub üldtuntud viisakusreegleid järgides ja püüab hinnata oma käitumist.
- 10) Suhtleb sõbralikult ja pakub abivajajale oma abi. Teeb koostööd ühise eesmärgi saavutamise nimel. Omab arusaama osavõtlikkusest ja õiglusest. Oskab kaitsta nõrgemaid.
- 11) Oskab vajadusel põhjendada oma ettepanekuid ja kuulab teiste selgitusi. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (rassiline). Teab erivajadustega inimesi ja nende abivahendeid (prillid, ratastool).
- 12) Räägib tervislikest eluviisidest (värske õhk, liikumine, karastamine, tervislik toit, otstarbekas riietus, puhkus). Teab mõningaid külmetus- ja nakkushaiguseid ja nende ennetamise ning ravi vajalikkust. Teab toidupüramiidi.
- 13) Teab kui sageli tuleb pesta hambaid ning jälgib seda igapäevaselt. Teab kui sageli tuleb külastada hambaarsti.
- 14) Hoiab puhtana ja korras oma riided, lasteaias kapi ja mängukoha.
- 15) Oskab näha ümbritsevaid ohtusid liikluses, kodus ja looduses ning oskab neist hoiduda. Teab, mida peab rääkima helistades numbrile 112.
- 16) Nimetab oma kodukoha loodusobjekte. Nimetab lasteaia õueala puid, kirjeldab nende muutumist vastavalt aastaegadele. Tunneb lasteaia õueala õistaimi.

- 17) Tunneb ja kirjeldab kohalikke kodu- ja metsloomi ning linde; teab nende käitumist ja eluviisi. Oskab nimetada mõningaid kalu ja kahepaikseid. Tunneb ja kirjeldab mõningaid võõramaa loomi ja linde; teab nende käitumist ja eluviisi.
- 18) Oskab nimetada tuntumaid putukaid. Teab nende elupaiku ning oskab kirjeldada välimust ja eluviisi.
- 19) Tunneb levinumaid kohalikke taimi (puid, põõsaid, lilli, söögitaime). Teab taimede arengut. Teab taimede erinevaid kasvukohti. Oskab nimetada tuntumaid söögiseeni ja mürgiseid seeni.
- 20) Mõistab öö ja päeva vaheldumise seaduspärasusi. Teab ajamõisteid (päev, nädal, kuu, aasta, aastaeg). Eristab aastaaegu ja teab nende õiget järjekorda. Teab aastaegadele iseloomulikke töid ja tegevusi. Oskab jälgida aastaringi looduses (taimed, loomad, linnud).
- 21) Teab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.
- 22) Saab aru hooliva ja säästliku käitumise vajalikkusest. Teab, mida igaüks saab oma igapäevategevusega loodusele head teha. Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule jms).
- 23) Teab ehitisi, mis ümbritsevad tema igapäevast keskkonda. Teab olulisemaid teenindusasutusi ja nende vajalikkust. Võrdleb eramaja ja korrusmaja.
- 24) Teab erinevaid kodumasinaid, nende otstarvet ja oskab lihtsamaid neist ohutult kasutada. Teab erinevaid materjale.
- 25) Teab võimalusi asjade säästlikust kasutamisest (riided, mänguasjad, toit).
- 26) Teab prügi sorteerimise vajalikkusest ja taaskasutamise võimalusest.
- 27) Tunneb traktorit, kombaini, teerulli. Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja nende otstarvet. Teab, kuidas käituda ühissõidukisse sisenedes ja väljudes.
- 28) Tunneb jalakäijatele olulisi liiklusmärke. Teab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigukohas.
- 29) Teab liikluseeskirja vajalikkust. Teab, kus ja kuidas võib jalgrattaga sõita. Teab turvavahendite vajalikkust (turvatool, turvavöö).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) Oskab end tutvustada. Teab oma kohustusi ja õigusi. Kirjeldab enda omadusi ja huve. Oskab öelda oma sünnipäeva.
- 2) Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi (vanaema, vanaisa jm). Jutustab oma vanavanematest. Mõistab, et pered võivad olla erinevad.
- 4) Teab inimese eluringi (sünd, surm).
- 5) Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. Teab täpset kodust aadressi ja vähemalt ühe vanema telefoninumbrit.
- 6) Teab lasteaia nime ja et see asub Õismäel. Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. Räägib lasteaia traditsioonidest.
- 7) Teab kooli kui õppimise kohta. Oskab rääkida, mille poolest lasteaed koolist erineb.
- 8) Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust.
- 9) Selgitab raha otstarvet.
- 10) Teab Tallinna sümboleid (lipp, vapp).
- 11) Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta.
- 12) Teab Eesti Vabariigi presidendi nime.
- 13) Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).

- 14) Teab eesti rahva tähtpäevi, traditsioone ja kombeid (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm). Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaia või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm).
- 19) Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).
- 20) Teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm). Õpib vastutama oma tegude ja käitumise eest.
- 21) Oskab luua ja hoida sõprussuhtet.
- 22) Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid erinevates olukordades. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
- 23) Oskab arvestada erinevaid huve ja arvamusi.
- 24) Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald). Riietub vastavalt ilmale ja aastaajale.
- 25) Järgib käte puhtuse hoidmist igapäevaelus. Teab, kuidas kasutada õigesti taskurätti, kammi, käterätti.
- 26) Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud). Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
- 27) Oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve (taldrikureegel). Teab vitamiine.
- 28) Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. Teab inimese meeleelundeid.
- 29) Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.
- 30) Oskab kirjeldada kodukoha loodust. Kirjeldab lasteaia õueala puid, põõsaid, õistaimi.
- 31) Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaahitus ja poegade toitmine)
- 32) Teab, miks on putukad kasulikud ja mis kahju nad võivad teha.
- 33) Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker, puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm)
- 34) Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks.
- 35) Teab tuntumaid seeni ning seene ehitust.
- 36) Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
- 37) Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).
- 38) Teab ilmastiku nähtuste mõjusid loodusele ja inimesele.
- 39) Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele.
- 49) Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata.
- 50) Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
- 51) Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm).
- 52) Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksur, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm).
- 53) Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, kaubanduskeskus, jm).

54) Kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöomasinad). Mööbel. Teabevahendid (raadio, televiisor, arvuti.) Mõõtvahendid (kaal, termomeeter).

55) Teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid). Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine)

56) Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto jm).

57) Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. Teab, kuidas ületada ristmikku. Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal.

58) Teab, helkuri vajalikkust ning seda, kuhu kinnitada helkur. Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).

2. Valdkond *Keel ja kõne*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning saab ise kõneleda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm. tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesisid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesisistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–3aastane laps:

- 1) Nimetab esemeid ja vastab küsimustele: Mis see on? Kes see on?
- 2) Kordab järgi silbiridu, loomade häälotsusi, helijäljendeid, loodushääli, hüüdsõnu.
- 3) Nimetab pildil olevaid esemeid, nähtusi, tegevusi.
- 4) Esitab küsimusi: miks? kus? millal?
- 5) Osaleb dialoogis, väljendab oma soove.
- 6) Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.
- 7) Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses 3-5 sõnalisi lihtlauseid.

- 8) Kasutab kõnes õigesti enamikku käänevorme.
- 9) Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (joonista! istu!).
- 10) Kasutab kõnes õigesti tegusõna ma-da- tegevusnime (hakkame mängima, ei taha mängida!).
- 11) Kasutab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus, kuuluvus (tädi lusikas), asukoht, omadus, subjektiobjekti suhe (issi anna pall).
- 12) Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.
- 13) Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega on ta kokku puutunud.
- 14) Kasutab kõnes värvust, suurust ja hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.
- 15) Kasutab mõningaid üldnimetusi (nt. lapsed, riided).
- 16) Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga).
- 17) Hääldeb õigesti enamikku häälikuid (erandid r, s, k, õ, ü).
- 18) Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.
- 19) Reageerib erinevatele helidele (auto, linnulaul, vile, trumm). Matkib rütmiharjutusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4aastane laps:

- 1) Osaleb dialoogis; esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausega.
- 2) Kommenteerib enda või kaaslaste tegevust 1-2 lausega.
- 3) Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega.
- 4) Kasutab kõnes 3-sõnalist ja pikemat laiendatud lihtlauset. Kasutab kõnes õigesti tegusõna ainsuse ja mitmuse 1. ja 3 pööret olevikus ja lihtminevikus ning ainsuse 2. pööret olevikus.
- 5) Kasutab lauses omadussõna täiendina.
- 6) Väljendab kohasuhteid kaassõnade abil.
- 7) Moodustab õigesti lihtsamaid laadivahelduslikke sõnu.
- 8) Lapse sõnaara on täienenud nimi- ja tegusõnadega seoses kujutluste ja teadmiste laienemisega ümbritsevast elust, loodusest.
- 9) Kasutab kõnes lihtsamaid üldmõisteid (nõud, riided, mööbel, mänguasjad, loomad).
- 10) Lapse sõnavara on täienenud uute omadussõnadega.
- 11) Kasutab kõnes asesõnu ja tunneb põhivärve.
- 12) Hääldeb õigesti enamuse emakeele häälikutest (v.a. R, Ö).
- 13) Kasutab oma kõnes enamkasutatavate sõnade õiget häälik- ja silbistruktuuri.
- 14) Matkib 4-6 lihtsamat hääldamisharjutust mängulisel vormis.
- 15) Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti.
- 16) Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (tass-kass, tuul-tool), osutades pildile või objektile.
- 17) Matkib lugemist või kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.
- 18) Vastab kirjanduspala, luuletuse või muinasjutu sisuga seoses olevatele küsimustele.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5aastane laps:

- 1) Algatab ise aktiivset suhtlust. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses. Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust 2- 3 lausega.
- 2) Moodustab õigesti ainsuse sise- ja väliskohakäändeid.
- 3) Moodustab õigesti lihtsamaid laadivahelduslikke sõnu.
- 4) Moodustab omadussõna alg- ja keskvärret.
- 5) Moodustab käskiva kõneviisi vorme ainsuses ja mitmuses (lubatud on eksimused laadivahelduslikes sõnades)
- 6) Nimi- ja tegusõnade hulk on õpitud teemade raames täienenud.
- 7) Kasutab kõnes varem õpitud üldmõisteid ja on omandanud uusi üldmõisteid.
- 8) Leiab ja kasutab lihtsamaid antonüüme.

- 9) Tunneb põhivärvusi ja osasid kõrvalvärve.
- 10) Hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid (v.a. R,Õ).
- 11) Hääldeb õigesti, selge diktsiooniga lihtsamaid vigurlauseid, liisusalme.
- 12) Sooritab raskusteta hääldamisharjutusi.
- 13) Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul).
- 14) Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas, sõnades, v.a. häälikuühendites.
- 15) Tunneb enamik tähti. Kirjutab kirjatehniliselt õigesti üksikuid sõnu trüki tähtedega (oma nimi)
- 16) Kordab õigesti järgi 1. ja 3. völdet (tuli-tuuli, kabi-kappi, kala-kalla). Teeb kirja eelharjutusi (erinevad mustrid).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6 aastane laps:

- 1) Küsib täiskasvanutelt palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta.
- 2) Räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest.
- 3) Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause.
- 4) Moodustab enamusel juhtudel õigesti ainsuse /mitmuse sise- ja väliskohakäänded.
- 5) Kasutab õigesti ma- ja da- tegevusnime.
- 6) Moodustab õigesti omadussõna omastava käände.
- 7) Kasutab õpitud grammatilisi vorme lausetes ja mängudes.
- 8) Kasutab sõnu täpselt, vastavalt tähendusele.
- 9) Tunneb ja kasutab kõnes õpitud üldmõisteid.
- 10) Leiab ja kasutab lihtsamaid sünonüüme.
- 11) Leiab ja kasutab kõnes antonüüme.
- 12) Hääldeb õigesti enamust mitmesilbilistest ja häälikuühenditega sõnadest.
- 13) Hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid (k.a. R,Õ).
- 14) Sooritab kiiremas tempos, raskusteta hääldamisharjutusi.
- 15) Häälleb täiskasvanu abiga 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu.
- 16) Veerib 1-2 silbilisi sõnu (abiga) häälikunimedega.
- 17) Määrab hääliku asukoha häälikuühendita sõnades.
- 18) Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (poe nimed, tänava nimi). Teab mis on sõna ja mis on lause (lauseskeem).
- 19) Kirjutamisel jälgib rida, kirjutab joone peale.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) Suhtleb aktiivselt eakaaslastega ja täiskasvanutega.
- 2) Oskab kommenteerida oma tegevust.
- 3) Oskab selgitada sündmuste vahelisi seoseid.
- 4) Oskab oma jutustuses edasi anda pildil kujutatut.
- 5) Moodustab õigesti laadivahelduslikke nimi- ja tegusõnu.
- 6) Kasutab kõnes põimlauset ja umbisikulist tegumoodi olevikus ja minevikus.
- 7) Kasutab kõnes õigesti tingivat kõneviisi.
- 8) Tunneb ja kasutab täpselt erinevaid liigi- ja üldmõisteid, tegusõnu, arv- ja omadussõnu.
- 9) Leiab ja kasutab kõnes antonüüme ja sünonüüme.
- 10) Tuleb toime mängulises vormis lihtsama sõnatuletuse ja sõnaliitmisega.

- 11)Hääldab õigesti mitmesilbilisi ja häälikuühenditega sõnu.
- 12) Hääldab õigesti enamkasutatavaid võõrsõnu.
- 13)Veerib või loeb 1-2 silbilisi ja pikemaid sõnu.
- 14) Loeb lihtsamat lauset.
- 15)Mõistab loetu sisu, oskab küsimustele vastata.
- 16)Nimetab ja kirjutab enamikku tähti ja lihtsamaid sõnu (sh oma nimi)
- 17)Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikema hääliku.
- 18)Oskab moodustada sõnadest lauset (lause skeemi abil).
- 19)Oskab kirjutamisel jälgida tähtede suurust ja korrektsust, kirjutab joonte vahele.
- 20)Mõistab loetud tööjuhendit.
- 21)Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

3. Valdkond *Eesti keel kui teine keel*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) **tunneb huvi** eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) **soovib ja julgeb** eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) **tunneb ära ja saab aru** eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) **kasutab** lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lastele huvipakkuvaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5 aastane laps:

- 1) Tunneb huvi eesti keele vastu.
- 2) Kuulab ja tajub eesti keele kõla.
- 3)Reageerib tegevustes kasutatavatele lihtsamatele korraldustele.
- 4)Tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid tuttavates kontekstides ja mõistab neid.
- 5)Tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid.
- 6)Näitab üles huvi esemete ja tegevuste eestikeelsete nimetuste vastu.

- 7)Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete ja omaduste nimetamisel.
- 8)Näitab üles huvi suhtlemise vastu ning vajaduse korral loob kontakti täiskasvanute ja teiste lastega.
- 9) Hääldeb järele kuulnud sõnu.
- 10) Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu.
- 11)Teab ja oskab nimetada mis riigis ta elab.
- 12)Tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6 aastane laps:

- 1)Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele.
- 2)Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ja tunneb kuuldu pildil mära.
- 3)Mõistab esitatud küsimusi.
- 4)Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.
- 5)Kuulab ning suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu eestikeelset seletust.
- 6)Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga.
- 7)Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides.
- 8)Oskab koostada lihtsamaid fraase ja väljendeid.
- 9)Kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab algselt ja lõpetada vestlust.
- 10)Kasutab lihtsaid fraase ja lihtlauseid.
- 11)Oskab vastata küsimustele õpitud sõnavara piires.
- 12)Hääldeb õpitud sõnu õigesti.
- 13)Oskab eest rahvussümbolitest nimetada ning kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu.
- 14)Oskab nimetada mõnd Eestis tähistatavat riiklikku ja rahvuslikku tähtpäeva.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7 aastane laps:

- 1)Mõistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu.
- 2) Tunneb ära õpitud sõnad, mõisted ja väljendid ning kasutab neid oma kõnes.
- 3) Mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet.
- 4)Räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb endale olulistel teemadel.
- 5)Teab peast mõnda eestikeelset luuletust või laulu.
- 6)Vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi.
- 7)Osaleb õppes aktiivselt, tunneb huvi keeleõppe vastu.
- 8)Valdab aktiivselt baassõnavara rutiintegevuste ja õpitud teemade ulatuses.
- 9) Suhtleb iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles ning osaleb aktiivselt mitmesugustes tegevustes ja mängudes.
- 10) Hääldeb õpitud sõnu õigesti.
- 11) Saab aru korraldusest ja toimib vastavalt.
- 12) Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 13) Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- 14) Oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

4.Valdkond *Matemaatika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;

- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–3 aastane laps:

- 1) Rühmitab esemeid hulgaks ühe etteantud tunnuse alusel (kuju, värvus, suurus, materjal).
- 2) Leiab juhendamise abil samasuguse eseme.
- 3) Teab mõisteid: *üks* ja *palju*.
- 4) Loendab esemeid koos täiskasvanuga 3 piires.
- 5) Teab mõisteid: *suur-väike*. Teab mõisteid: *pikk-lühike*.
- 6) Rühmitab kujundeid värvi, vormi, suuruse järgi.
- 7) Leiab etteantud kujundi järgi sarnaseid kujundeid (kolmnurk, ristkülik, ring,).
- 8) Paneb 2-3 kujundist näidise järgi pildi kokku.
- 9) Laob ringidest ja ruutudest lihtsa mustri.
- 10) Rühmitab ruumilisi kujundeid.
- 11) Kompimise ja veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid.
- 12) Osutab nimetamise korral päeva ja öö tegevustega piltidele.
- 13) Osutab nimetamise korral suve ja talve tegevustega piltidele.
- 14) Orienteerub oma kehal (ülal, all, ees, taga).
- 15) Leiab tuttavates ruumides nimetatud toa või koha.
- 16) Paigutab esemeid teise eseme või isiku suhtes peale, alla, ette, taha, kõrvale, sisse, jne.
- 17) Teab mõisteid: *edasi* ja *tagasi*.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4 aastane laps:

- 1) Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel.
- 2) Moodustab uue suuruse (3-5) ühe lisamise teel.
- 3) Selgitab esemete kuuluvuse või mittekuuluvuse hulka erinevate tunnuste alusel.
- 4) Moodustab hulga öeldud arvu ja esemete järgi.
- 5) Moodustab esemete paarid (asetab allapoole või laob peale).
- 6) Võrdleb esemete hulki (rohkem, vähem, võrdselt ehk ühepalju).

- 7) Loendab puudutamise teel 5 piires.
- 8) Loendab esemeid kompimise teel.
- 9) Loendab liigutusi ja helisid.
- 10) Teab arve kuni 5ni. Kasutab numbrikaarte (1-5). Teab järgarve 1-5 (esimene, teine, kolmas, neljas, viies, viimane). Sõnastab tulemuse (mitmes?).
- 11) Eristab kujundeid: ring, kolmnurk, nelinurk.
- 12) Koostab lihtsa mustrirea (värv, vorm, suurus).
- 13) Leiab etteantud kujundi järgi ümbritsevast samakujulised.
- 14) Koostab kujunditest pildi näidise järgi või ilma (mosaiik, magnettahtvel). Leiab etteantud kujundi järgi ümbritsevast samakujuliste.
- 15) Teab mõisteid: *ümmargune* ja *kandiline*.
- 16) Kasutab mõisteid: *öö* ja *päev*.
- 17) Eristab ja nimetab pildi järgi aastaaegu.
- 18) Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).
- 19) Teab mõisteid: *kiiresti* ja *aeglaselt*.
- 20) Määrab teise inimese ja eseme asukoha ruumis enda suhtes (peal, all, sees, taga, ees jne). Teab mõisted: *siin* ja *seal*.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5 aastane laps:

- 1) Rühmitab esemeid kolme tunnuse alusel.
- 2) Jaotab hulga osahulkadeks näidise või öeldud arvu järgi.
- 3) Võrdleb esemete hulki (rohkem kui, vähem kui, võrdselt).
- 4) Võrdsustab hulki paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades (juurde pannes, ära võttes).
- 5) Loendab puudutamise teel 10 piires. Teab arve ja numbreid kuni 10-ni. 3. Teab järgarve 6-10.
- 6) Võrdleb ja järjestab kuni 3 eset suuruse (pikkus, laius, kõrgus) järgi.
- 7) Kirjeldab üht eset teise suhtes (suurem, väiksem, ühesuurused; pikem, lühem, ühepikkused; laiem, kitsam ühelaiused; kõrgem, madalam, ühekõrgused).
- 8) Mõõdab kokkulepitud mõõduga pikkust, laiust, kõrgust (nöör, pulk, samm). Väljendab tulemust arvuliselt ja võrdleb saadud tulemust omavahel (pikem kui, lühem kui).
- 9) Võrdleb ja kirjeldab kahte antud kujundit omavahel (nurkade olemasolu, arv, vorm, värvus, suurus) N: ring–kera; ruut – ring; ristkülik- ruut; kolmnurk-ruut. Leiab piltidelt erinevaid kujundeid. Teab mõisteid: *ruut*, *ristkülik*.
- 10) Teab nädalapäevi. Kasutab õigesti mõisteid: *eile*, *täna*, *homme* (kirjeldab tegevusi). Eristab ööpäeva osi: *hommik-päev-õhtu-öö*.
- 11) Määrab enda asukoha teise inimese või eseme suhtes (üleval, keskel jne).
- 12) Mängib lihtsat orienteerumis-mängu ruumis ja õues.
- 13) Teab mõisteid: *parem* ja *vasak*.
- 14) Orienteerub valgelt paberil. Teeb käe harjutusi jooneliselt ja ruuduliselt paberil.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6 aastane laps:

- 1) Rühmitab esemeid nelja tunnuse alusel (jaotab hulga kaheks, neljaks, kaheksaks).
- 2) Moodustab etteantud hulgast 1-2 võrra suurema (väiksema) hulga.
- 3) Teab, millest hulga suurus ei sõltu (esemete suurusest, värvusest, vormist, paigutusest, materjalist)
- 4) Võrdleb hulki, mille hulkade vahe on kuni 5 elementi ja vastab küsimustele: mitme võrra rohkem? vähem?
- 5) Loendab osutamise teel 12 piires. Teab mõisteid: üks, mõni, kõik. Teab arvude rida 12ni. Tunneb numbreid 12ni.

- 6) Nimetab antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu. Nimetab kahe arvu vahelist arvu. Võrdleb naaberarve (on suurem kui, on väiksem kui).
- 7) Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. Võtab ära esemed ühest hulgast ja lahutab.
- 8) Teab järgarve kuni 12ni.
- 9) Teab mõisteid: raske, kerge. Järjestab kuni 5 eset suuruse (pikkus, laius, kõrgus, paksuse, raskuse) järgi. Teab mõisteid: *õhem-paksem; saledam-tüsedam; peenem-jämedam*.
- 10) Mõõdab klaasi või topsiga vedelikku ja puistainet (mõõdab kokkulepitud mõõduga mahtu) ja võrdleb tulemust omavahel (mahub rohkem kui, mahub vähem kui).
- 11) Leiab erinevate kujundite seast erinevaid kolmnurki ja nelinurki. Teab mõistet: *ovaal*.
- 12) Moodustab erinevaid vahendeid kasutades etteantud kujundiga samasuguse kujundi. Leiab kirjelduse järgi kujundi.
- 13) Jaotab kujundi osadeks ja moodustab osadest kujundi (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik).
- 14) Võrdleb omavahel ja kirjeldab kahte antud kujundit- kera ja kuupi (nurkade olemasolu ja arv, vorm, värvus, suurus).
- 15) Teab nädalapäevade õiget järjekorda. Teab mõne kuu nime. Teab aastaegade järgnevust ja tunnuseid.
- 16) Teab mõisteid: *kohe, varsti, hiljem; kiiresti-aeglaselt*.
- 17) Kirjeldab inimese või eseme asukohta teiste inimeste või esemete suhtes (kõrval, ääres jne). Orienteerub ruumis juhendite järgi.
- 18) Orienteerub ruudulisel paberil. Joonistab ruutude järgi esemele teise poole.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) Oskab koostada matemaatilisi jutukehi kahe etteantud hulga järgi.
- 2) Võrdleb hulki (vahe kuni 9 elementi). Teab ja kasutab märke: $>$, $<$, $=$.
- 3) Tunneb ja järjestab numbraid 12ni. Teab paaris- ja paarituud arve.
- 4) Liidab ja lahutab 5 piires. Kasutab $+$, $-$ ja $=$ märki
- 5) Järjestab kuni 10 eset suuruse (pikkuse, laiuse, kõrguse) järgi.
- 6) Teab, et üks ja sama ese, loom jm võib kord olla suurem, kord väiksem (suuruste suhtelisus) N: elevant on inimesest suurem, aga majast väiksem.
- 7) Järjestab kiiruseid, värvitoone (hele-tume), helisid, lõhnu, maitseid (magus-soolane), omadusi (sile-kare; soe-külm).
- 8) Mõõdab kaugusi, vedelikku, puistaineid.
- 9) Teab mõõtühikuid: cm, m, km, l, g, kg.
- 10) Teab Eesti rahaühikuid (euro ja sent).
- 11) Oskab kasutada termomeetrit ja joonlauda.
- 12) Tõmbab sirgjooni. Leiab sirgjoonte ristumiskohtadest kujundeid (hulknurki) ja loendab nende nurkade arvu.
- 13) Võrdleb tasapinnalisi ja ruumilisi kujundeid omavahel.
- 14) Laob kujundeid mälu või kirjelduse järgi (muster, pilt). Kirjeldab, millest sõltub kujundi vorm (sõltub nurkade arvust, kujust, külgede pikkusest; ei sõltu materjalist, värvusest, suurusest).

- 15) Meisterdab karbi (moodustab pinnalaotuse).
- 16) Teab oma päevakava.
- 17) Teab kuude nimetusi.
- 18) Teab mõisteid: *enne-praegu, hiljem-varem; noorem-vanem.*
- 19) Tunneb kellal täistunde.
- 20) Leiab etteantud punkti juhendamise abil ruumis ja õues.
- 21) Leiab etteantud punkti paberil juhendamise abil. Joonistab ruutude järgi teise samasuguse eseme.

5. Valdkond *Kunst*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatlleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatlleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) **kujutamine ja väljendamine:** mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) **kujundamine:** objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) **tehnilised oskused:** voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) **kunstiteoste vaatlamine,** vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–3aastane laps:

- 1) Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.
- 2) Leiab ümbritsevast juhendamisel sinise, kollase, punase ja roheline värvi.
- 3) Täiskasvanu juhendamisel kaunistab täppide ja joontega tasapinnalisi esemeid (näiteks taskurätti, paberit, papptaldrikut).

- 4) Veeretab ja rullib täiskasvanu abiga erinevaid materjale (ussike, nõör, pall).
- 5) Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.
- 6) Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega.
- 7) Tõmbab laia pintsliga erineva suunaga jooni, täppe ja katab väikese pinna.
- 8) Jämedamate pliiatsite ja kriitidega tõmbab erineva suunaga jooni ja kritseldab. Tõmbab kaarjaid jooni ja joonistab ümarvormi.
- 9) Täiskasvanu abiga kortsutab pehmet paberit ja rebib paberist tükke.
- 10) Katab kujundi liimiga ja liimib selle alusele.
- 11) Vaatleb pilte, enda ja rühmakaaslaste töid, raamatu illustratsioone.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4aastane laps:

- 1) Osaleb aktiivselt kunstitegevuses.
- 2) Läheb üle kritseldamiselt lihtsamate esemete ja objektide kujutamisele.
- 3) Valib värve oma tunnetest ja soovidest lähtuvalt.
- 4) Tunneb, valget musta, pruuni, roosat ja lillat värvi.
- 5) Kaunistab (täppidega, joontega, erinevate kujunditega) iseseisvalt ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid.
- 6) Veeretab ja rullib plastiliini raskusteta.
- 7) Vajutab silindrit või kera lamedaks.
- 8) Voolib lihtsamaid õõnesvorme
- 9) Hoiab pintsli kindlalt käes. Katab värviga suuremaid pindasid.
- 10) Maalib lihtsamaid süžeelisi pilte (näit. tibu nokib rohtu jne.).
- 11) Loputab pintsli vees.
- 12) Kujutab lihtsamaid loodusnähtusi, loomi ja linde.
- 13) Joonistab lihtsaid mustreid.
- 14) Rebib paberist tükke ja paigutab nad õigesti liimides aluspaberile.
- 15) Kasutab erinevaid pabermaterjale, jääkmaterjale ja looduslikke materjale lihtsate esemete, figuuride valmistamisel.
- 16) Katab ühtlaselt liimiga kogu liimitava pinna. Oskab kasutada nii liimipulka kui ka vedelat liimi. Kinnitab liimitu riidelapiga surudes
- 17) Vaatleb ja tunneb huvi teiste kunstitööde vastu.
- 18) Soovib jutu kuulamisel näha raamatu illustratsioone.
- 19) Küllastab lasteaias väljapandud laste tööde näitusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5aastane laps:

- 1) Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekt jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks.
- 2) Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka fantaasiatest.
- 3) Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.
- 4) Tunneb ja nimetab värvitoone.
- 5) Koostab elementidest lihtsa kordusskeemiga mustririba eseme ääri kaunistamiseks
- 6) Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeoluga sobivate motiividega
- 7) Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitult kohale esemel.
- 8) Voolimisel õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades. Ümar- ja piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid (ühendab, pigistab, venitab jne). Ühendab voolitud detaile omavahel.
- 9) Võtab pintsli vajaduse korral lisaks värvi ja katab maalides aluspinna ühtlaselt.
- 10) Teeb objektidele väiksemaid detaile pintsli vajutuste ja – tõmmetega. Oskab kasutada pintsli trükki.

- 11) Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tihedust.
- 12) Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta. Hoiab pliiatsit õigesti.
- 13) Meisterdamisel lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.
- 14) Lõikab ja rebib paberit õige tehnikaga (riba, kujund jm).
- 15) Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust.
- 16) Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud.
- 17) Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6aastane laps:

- 1) Kujutab natuurist inspireeritud objekte lisades iseloomulikke detaile, meeleolusid ja nähtusi, arvestades vormi ning värvi kasutades tervet paberipinda.
- 2) Väljendab ennast oma tajudele ja kogemustele tuginedes. Suudab olla oma tegutsemistes sihipärasem ja püsivam
- 3) Oskab muuta värvide toone erinevate värvide segamise teel.
- 4) Tajub mustri rütmi, kujundite ja figuuride kaunistamisel.
- 5) Kujundab erinevaid rütmilisi mustreid kaunistades ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid.
- 6) Võtab osa tähtpäevadega ja pidudega seotud ruumide kaunistamisest.
- 7) Voolimisel kujutab alusele reljeefseid pilte ja mustreid.
- 8) Voolib erinevaid figuure (lind, loom, inimene).
- 9) Oskab voolimise abil edasi anda eseme, objekti kuju neile omaste tunnuste kaudu.
- 10) Tunneb mõningaid erinevaid voolimismaterjale ja oskab neid töödelda.
- 11) Kasutab õigesti pintsli. Kasutab maalimisel erineva laiusega pintsleid.
- 12) Kasutab mõningaid erinevaid maalimistehnikaid.
- 13) Joonistab lihtsamaid äratuntavaid asju.
- 14) Värvimisel püsib joone sees.
- 15) Lõikab kääridega mööda sirg- ja kõverjoont. Teostab lihtsamaid meisterdamistöid. Voldib näidise järgi. Kasutab meisterdamisel erinevaid materjale.
- 16) Rebib paberist erikujulisi kujundeid ja kujundab neist figuure.
- 17) Räägib enda joonistatud töödest. Kirjeldab maale ja raamatute illustratsioone.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) Kujutab inimest oluliste kehaosadega, külgvaates ja liikumises.
- 2) Kujutab sõidukeid eest- ja tagantvaates.
- 3) Kujutab maastikku vastavalt aastaajale, ilmale, ööpäevaosale.
- 4) Kujutab esemeid osaliselt varjatult teiste esemete poolt.
- 5) Kujutab kaugemal ja lähemal asuvaid esemeid erineval kõrgusel ja erinevas suuruses.
- 6) Kujutab pildi järgi teatud muudatustega (Näiteks muudab aastaaega).
- 7) Teab erinevaid värvide toone (sinakasrohelist, telliskivipunast, beeži, samblarohelist, sinepikollast, sirelilillat)
- 8) Kaunistab kolmnurga- ja ristkülikukujulist paberit.
- 9) Jätkab keerukamat mustri rütmi (erinevad jooned, ringid, täpid, kaared, poolringid, rõngad jne). Kujutab Eesti rahvuslikku geomeetrilist ja taimemotiividest koosnevaid ornamente.
- 10) Kujundab ruudulisest ja joonelisest paberist väljalõigatud kujundeid kirjaelementidega (värvipliiatsitega).
- 11) Valmistab 2-3 esemest kompositsiooni alusele.

- 12) Voolib korraga terveist voolimismaterjali tükist.
- 13) Savist osade ühendamisel kasutab niisutamist.
- 14) Punub kolmeosalise palmiku.
- 15) Teeb pintsli- ja värvipintslitruki. Kasutab nn kuivapintslitruki tehnikat (suled). Täiendab käetruki viltpliiatsi joonistusega (N: jänes). Teeb niiditruki ja monotüüpiat.
- 16) Kasutab kuni 16 värvipliiatsit ja akvarellpliiatsit. Kasutab koos erinevaid joonistusvahendeid. Hajutab värvi sõrme või paberitruki.
- 17) Meisterdab looduslikust materjalist (pilliroog, kõrkjad, hein, männikoor ja kasetoht, munakoor, puupulk jm).
- 18) Meisterdab tehismaterjalist (vahtplast, kork, õhupall jm).
- 19) Voldib lihtsamaid esemeid (paat, vares, laev, karp, lennuk jne.)
- 20) Valmistab tutilooma, lõnganuku.
- 21) Punub võilillepärja ja teeb põllulilledest kimbu.
- 22) Vaatleb erinevaid kunstiteoseid. Koostab teose kohta jutu (mis juhtus enne, mis pärast).
- 23) Kasutab raamatuillustatsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

6. Vald-kond Muusika

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna Muusika sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalise-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalise-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalselt aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalise-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–3aastane laps:

- 1) Keskendub lühiajaliselt kuulama õpetaja poolt lauldavale laulule, pillihäälele.
- 2) Matkib täiskasvanu häält ja intonatsiooni.
- 3) Püüab kaasa laulda üksikuid sõnu, lühikesi muusikalisi fraase.
- 4) Reageerib muusikale liikumisega. Kõnnib, jookseb, hüppab ja liigub vabalt õpetajat matkides.

- 5) Sooritab koos õpetajaga muusika saatel lihtsaid tantsuliigutusi: plaksutab, lehvitab, koputab, nt paigaltammumine, sõrmega viibutamine, põlvepatsud, poolkük, käte peitmine selja taha.
- 6) Kasutab liikumisel vahendeid: kõrinad, lumehelbed, lehed, linnud jm.
- 7) Tegutseb koos teiste rühmakaaslastega, võtab paarilisel käest kinni jne.
- 8) Tunneb rõõmu kuulatavast laulust, muusikapalast. Eristab kiiret-aeglast muusikat.
- 9) Kuulab sõnamänge, loodus- ja olmehäält.
- 10) Tajub täiskasvanu abiga heli teket ja kadu.
- 11) Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).
- 12) Tutvub lastepillidega nagu kõlapulgad, trumm, kõristid, randmekuljused, marakad.
- 13) Mängib pilliga kaasa õpetaja laulule ning muusikapalale.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4aastane laps:

- 1) Laulab aeglaselt koos täiskasvanuga ja instrumendi saatel, suudab jäljendada täiskasvanu hääle intonatsioone.
- 2) Alustab ja lõpetab õigeaegselt kooslaulu, reageerib muusikaosa lõpule.
- 3) Laulab aeglaselt, loomuliku häälega.
- 4) Liigub laulu saatel vastavalt muusika iseloomule ja mängu sisule (karu, koera kõnd, jänese hüpped, linnu lendamine, tööliigutused jne.).
- 5) Kasutab liikumisel vahendeid (linnud, rätikud, kõrinad, lehed jne.)
- 6) Moodustab ringi ja liigub ringis kätest kinni hoides. Kõnnib ja jookseb ringis ja läbisegi.
- 7) Keerutab paarides ning sooritab lihtsaid tantsuliigutusi ühel ja samal ajal kogu rühmaga.
- 8) Oskab tantsuliigutusi: lehvitamine, kiikumine, keerutamine üksi ja kahekesi, koputamine ühe ja mõlema jalaga.
- 9) Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (plaksutab, kõigutab jne)
- 10) Tajub erinevate instrumentide tämbri. Oskab vahet teha muusika põhimõistetel vali-vaikne, kiire-aeglane.
- 11) Oskab mängida rütmipille (kõlapulgad, väike trumm, kuljused, marakad, kehapill), eristab neid tämbri järgi.
- 12) Mängib pilliga liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5aastane laps:

- 1) Teeb vahet muusika põhimõistetel: “õrn-mahe“, “vaikne-vali“, “kurbrõõmus“.
- 2) Laulab vaba loomuliku häälega, selge diktsiooniga ja rütmikalt.
- 3) Omab ansamblitunnetust.
- 4) Tunnetab kaheosalist meetrumi ja väljendab selle rõhulist osa plaksutamise, patsutamise ja trampimise abil.
- 5) Eristab meeleolult kontrastseid laule ja muusikapalu.
- 6) Liigub kerge ja rütmika kõnnisammu ja jooksuga.
- 7) Sooritab tantsuliigutusi üheaegselt kogu rühmaga, üksikult ja paarides.
- 8) Kasutab kogu olemasolevat ruumi ilma tõuklemata.
- 9) Sooritab tantsusamme: rõhksamm, püstplaksud, põlvist vetrumine, käte sujuv liigutamine ette-taha, kann – ja päkalöögid, eesgalopp, kand- ja varvas astak, sulghüpped, selg ees kõnd.
- 10) Reageerib kiiresti muusikaosa lõpule.
- 11) Liigub muusikaosade või fraaside vaheldumise põhjal.
- 12) Oskab tähelepanelikult kuulata laulu või muusikapala lõpuni.
- 13) Eristab meeleolult kontrastseid laule ja muusikapalu. Väljendab meeleolu liikumisega.
- 14) Õpib tämbri- ja dünaamilist kuulmist.

15) Käsitseb õpitud rütmipille (lisanduvad tamburiin, võrutrumm, kastanjett, plastikpurkidest meistertatud pill), rakendab neid valikuliselt laulude, lühiriimide, liisusalmide eel- ja järel- ja vahemängudes.

16) Kasutab pillidena looduslikku materjali: kivid, puupulgad, kastanid korvis, rannakivid, plastikpurkidest valmistatud pill. Rakendab neid valikuliselt õpetatud laulude, tantsumängude meetrumi ja selle rõhulise osa markeerimisel või rütmi ostinatona.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6aastane laps:

- 1) Esitab laule rühmaga ühtses tempos.
- 2) Annab edasi õigesti ja ilmekalt laulu meloodiat ja rütmi.
- 3) Laulab väljahingamisel loomuliku häälega.
- 4) Teab rahvalaulu, rahvatantsu mõistet.
- 5) Omab esmaseid muusikalisi võimeid: rütmitunne, tämbriiline kuulmine. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.
- 6) Tunnetab 2-osalist meetrumi ja selle rõhulise osa väljendamist plaksutamise, patsutamise, trampimise või rütmipillil mängimise abil.
- 7) Liigub hüpaksammuga, tantsib külge- ja eesgaloppi, oskab käärhüpet, sooritab käeliigutusi nõtkelt ja sujuvalt, kasutab ristkäevõtet.
- 8) Liigub kogu rühmaga sünkroonselt, järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega.
- 9) Kasutab omaloomingulist liikumist kombineeritud tantsudes ja fantaasialiikumises.
- 10) Kuulab muusikat huviga. Teeb vahet marsil, hällilaulul ja tantsuviisil.
- 11) Teab mõistet rahvapill. Tunneb pildilt ja kõla järgi vilepilli, torupilli, ja kannelt.
- 12) Eristab madalaid ja kõrgeid helisid, tajub vaikset ja valju muusikat, millest lähtuvalt muudab iseseisvalt liikumist.
- 13) Oskab eakohaselt iseseisvalt muusikat iseloomustada (lõbus – nukker jne).
- 14) Tunneb muusika järgi ära Eesti Vabariigi hümmi.
- 15) Kuulab laulu ja muusikapala huviga.
- 16) Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi õpitud rütmipille, õpitule lisanduvad taldrik, triangel, kõlaplaadid.
- 17) Mängib lihtsamaid rütmisaateid lasteriimidele, lauludele ja muusikapaladele.
- 18) Mängib pilliansambelis. Osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühises tempos, omab ansamblitunnetust.
- 19) Tutvub meloodiapillide mänguvõtetega (ksülofon, metallofon)

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega lähtudes laulu tekstist ja karakterist, hääldab sõnu selgelt.
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille; tunneb pillide nimetusi ja mänguvõtteid. Lisanduvad plaatpillid: ksülofon, metallofon, kellamäng).
- 6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis;
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalise-rütmilise liikumise kaudu.
- 10) Peab välja pausi ja fermaati.
- 11) Määrab helide liikumise suunda (üles-alla, tõusev- laskuv, paigalseisev).
- 12) Teab SO-MI ja SO-RA kõlamudeleid.

- 13) Laulab või loeb luuletust vahelduvalt häälega ja mõttes ühesugust tempot hoides.
- 14) Liigub ja tantsib sünkroonis teistega väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu).
- 15) Liigub tantsusammudega: vahetussamm, hüpaksamm, keerutab käevangus hüpaksammuga, külgalopp polka- ja luisksamm, pehmed sujuvad liigutused kätega.
- 16) Oskab elemente eesti rahvatantsudest (kõrvalastesamm, käärhüpe).
- 17) Kasutab vahendeid: pallid, kepid, linnid, rõngad ja muu. Sooritab nendega harjutusi ja omaloomingulisi liigutusi.
- 18) Orienteerub ruumis hästi, hoiab ühtlasi vahesid.
- 19) Muudab liikumist sõnalise märguande või muusika muutuse tajumise järgi.
- 20) Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu (nt.fantaasialiikumine).
- 21) Kuulab pala tähelepanelikult lõpuni ja väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi, kasutades eakohast sõnavara (mõtlik, laulev, õrn, tantsuline, marsilik, südamlük jne.)
- 22) Õpib eristama kuulmise järgi vokaal- ja instrumentaalmuusikat ning lihtsamaid žanre (hällilaul, laul, marss, tantsuviis). Kuulab ka klassikalist muusikat.
- 23) Teab Eesti Vabariigi hümnit.
- 24) Tutvub ja eristab mõisteid: rahvamäng, rahvatants, rahvatantsupidu, rahvamuusika, laulupidu, helilooja, koorijuht, dirigent, orkestrijuh.
- 25) Areneb improviseerimisoskus õppemängude kaudu.
- 26) Tajub meetrumi ja selle rõhulise osa markeerimist laulude ning rütmilise liikumise saateks.

7. Valdkond *Liikumine*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5–3aastane laps:

- 1) Suhtub positiivselt kehalisse tegevusse.
- 2) Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.
- 3) Omab kõnni-, jooksu-, tasakaalu-, pugemis- ja viskamisharjutuse alusoskusi.
- 4) Sooritab hüppe- ja hüplemisharjutusi ettenäitamise järgi.
- 5) Kõnnib õpetaja abiga tasakaalupingil.
- 6) Osaleb liikumismängudes.
- 7) Sooritab juhendaja abil liikumist muusika järgi.
- 8) Mängib koos täiskasvanuga aktiivse liikumisega mängu.
- 9) Teeb õpetajaga kaasa lihtsamaid võimlemisharjutusi.
- 10) Kasutab liikumistegevuses vahendeid (rõngad, lipud, pallid jmt.).
- 11) Ujumine: Saab üle veekartusest. Tunneb vees olemisest rõõmu. Liigub ja mängib vees iseseisvalt abivahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3–4aastane laps:

- 1) Jälgib harjutuste sooritamisel liigutuste tempot ja koordineerimist.
- 2) Osaleb ühismängudes ja järgib mängus mängureegleid.
- 3) Sooritab harjutusi õpetaja ettenäitamise järgi.
- 4) Jälgib harjutuste sooritamisel liigutuste tempot ja koordineerimist.
- 5) Liigub kogu ruumi ulatuses, lülitub märguande peale ühelt liikumisviisilt ümber teisele.
- 6) Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.
- 7) Moodustab õpetaja kaasabil rivi, ringi või grupi.
- 8) Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.
- 9) Veab kaaslast kelguga. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla.
- 10) Saab aru õpetaja korraldustest ja täidab neid.
- 11) Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.
- 12) Ujumine: Valab vett näole. Puhub mulle vette. Lebab ja liigub vees lauaga.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5aastane laps:

- 1) Sooritab harjutusi õpetaja ettenäitamise järgi.
- 2) Järgib mängus mängureegleid.
- 3) Teab spordivahendite nimetusi.
- 4) Liigub kogu ruumi ulatuses (ruumitaju) ja lülitub ühelt liikumisviisilt ümber teisele.
- 5) Sooritab hüppe- ja hüplemis-harjutusi pehmelt maandudes.
- 6) Sooritab varem õpitud ja lihtsamaid harjutusi iseseisvalt suulise juhendamise järgi (ilma ettenäitamiseta).
- 7) Osaleb jõukohastes teatevõistlustes.
- 8) Järgib mängus mängureegleid ja oskab täita juhtmängija rolli.
- 9) Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.
- 10) Moodustab rivi või ringi vastavalt õpetaja korraldustele.
- 11) Osaleb erinevate kelguedamiseviisidega teatevõistlustes.
- 12) Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.
- 13) Ujumine: Omandab hingamispeetuse. Libiseb kõhuli lauaga ja ilma. Libiseb selili lauaga. Ujub kõhuli lauaga.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6aastane laps:

- 1) Mõistab hügieeninõuete olulisust.
- 2) Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest.
- 3) Liigub vabalt kogu ruumi ulatuses etteantud tempos (ruumitaju).
- 4) Omab vilumusi põhiliigutuste sooritamisel.

- 5) Hüppeharjutustes tõukab äratõukel energiliselt ja maandub pehmelt.
- 6) Käitub võistlusmängudes reeglite kohaselt.
- 7) Sooritab vabalt harjutusi tasakaalupingil.
- 8) Moodustab kiiresti rivi, ringi või grupi vastavalt õpetaja korraldusele.
- 9) Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast.
- 10) Sõidab kahekesi kelgul mäest alla.
- 11) Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga.
- 12) Ujumine: Libiseb kõhuli ja selili. Omandab harjutused „kork“ ja „meritäht“. Sukeldub põhja mänguasju korjama. Ujub selili lauaga.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
- 7) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- 8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- 9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
- 11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
- 12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- 13) osaleb võistlustel ja käitub reeglite kohaselt võistlussituatsioonis.
- 14) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.
- 15) Omab head rühti liikudes ja istudes. Sooritab harjutusi tehniliselt õigesti.
- 16) Organiseerib ise liikumismänge.
- 17) Ujumine: Ujub pimekrooli. Omandab rütmilise hingamise. Ujub vee all. Ujub selili jalgu liigutades lauata. Osaleb teatevõistlustel.